

La Pornocratie ou les femmes dans les temps modernes,
Pierre-Joseph Proudhon

Heretik: 78

ISBN: 978-605-9436-45-8

©2018 Heretik Basın Yayın

Tüm hakları saklıdır. Yayıncı izni olmadan kısmen de olsa foto-
kopi, film vb. elektronik ve mekanik yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Kasım 2018, Ankara

Editör: Levent Ünsaldı

Türkçe Söyleyen: Banu Barış

Redaksiyon: Levent Ünsaldı

Dizgi: İsmet Erdoğan

Kapak: Ali İmren

Heretik Basın Yayın Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi
Kültür Mahallesi, Yüksel Caddesi, 41/2, Kızılay, Çankaya, Ankara
Tel: +90 (312) 418 52 00 • Faks: +90 (312) 418 50 00

İnternet Sitesi: www.heretik.com.tr

E-mail: info@heretik.com.tr

Twitter: twitter.com/heretikyayin

Facebook: facebook.com/heretikyayin

Tarcan Matbaacılık Yayın San.

Yahyalar Mahallesi İvedik Caddesi No: 417 Yenimahalle-Ankara

Tel: 0312 384 34 35

Pierre-Joseph Proudhon

**Pornokrasi ya da Modern
Zamanlarda Kadınlar**

*La Pornocratie ou les femmes dans les temps
modernes*

Türkçe Söyleyen

Banu Barış

HERETİK

İçindekiler

Önsöz	7
Modern Zamanlarda Pornokrazi Üzerine	11
Notlar ve Düşünceler	97

Önsöz

1858 senesi, P.-J. Proudhon'un hayatında unutulmayacak bir dönem oldu. Başat eseri ADALET'in yayımlanmasıyla, müm-taz yazarın kariyerinin doruğuna ulaştığını söyleyebiliriz. Onun düşüncesi bu vesileyle insan yaşamının başlıca siyasi, entelektü-el ve ahlaki tezahürlerini kuşattı. Yazar, derin bilgisinin, önüne geçilmez mantığının, biçiminin coşkusunun tüm kaynaklarını çalışmasında kullanmıştı.

Ortaya çıkan sonuç kayda değerdi. Ancak bundan en derin biçimde ve kendi üslubunca etkilenen, imparatorluk yönetimi olmuştu.

Mahkemeye çağrılan Proudhon yargılandı; üç yıl hapis ve 4 000 frank para cezasına mahkûm edildi. Kitabın editörü Garnier gibi, kitabı basan Bourdier ve Bry da hapse ve para cezasına çarptırıldılar.

Daha önce benzer sebeplerle uzun yıllar hapse maruz kalmış olan Proudhon, bu defa özgürlükten mahrum bırakılmaktansa sürgüne gitmeyi yeğledi ve Belçika'ya iltica etti.

Yasaklanan eser, ileri sürülen diğer meselelerin yanı sıra, "kadın" üzerine geniş bir sosyolojik inceleme içermekteydi. Yazar

bu çalışmasında, insan türünün yarısını oluşturan kadınların modern toplumdaki rolünü, kadının kendi gelişimine getirdiği sınırlamaları, yapısı ve yetenekleri nedeniyle kadına uygun olan hakları tanımlamaya çalışmıştı. Proudhon, kadın-erkek çiftinin toplumsal bir birim olduğu sonucuna varmıştı ancak bu çifti meydana getiren iki tarafa bir eşdeğerlik atfetmiyordu. “Erkek”, demişti, “kadınla kıyaslandığında, aradaki oran 3’e 2’dir.” Dolayısıyla, kadının erkekten aşağı bir seviyede olması geri döndürülemez bir durumdu.

Yazarın bu formülü toplumun yarısında kaçınılmaz olarak hoşnutsuzluk yaratmıştı ve bunun aksini kanıtlama çalışmaları da hiç beklemeden başladı. Cinsiyetlerinin değişmez hakları hususunda incitildiklerini düşünen yazarlar tarafından hazırlanan gazete makaleleri, broşürler, kitaplar, geniş bir ölçekte üretilmekte gecikmedi. Bu metinler yayımlandıkça Proudhon’a gönderiliyordu; Proudhon ise bunları özel bir dosya içerisinde tarih sırasına göre diziyordu.

Kadın polemikçiler arasında ilk sırada iki yazar gelmekteydi: Bayan J. d’H*** ve Bayan J. L***. Bilhassa da, ender bir zihinsel üstünlüğe ve göze çarpan bir üslup yeteneğine sahip Bayan J. L***, bu cüretkâr saldırganı karşı öyle bir kampanya yürüttü ki, Proudhon’un kendisi bile onu takdir etmekten kendini alamadı. Bayan J. d’H*** ise metinlerinin sayısının çokluğuyla dikkat çekmekteydi.

Proudhon taarruz niteliğinde bir dönüş yapmayı düşünüyordu. Zaten yaşamı da uzun bir savaşlar dizisinden başka neydi ki! Mühimmatını yığı ve silahlarını parlattı. Alışkanlığı olduğu üzere birçok faaliyeti eş zamanlı idare edip, zamanının büyük bölümünü de en acil olanına vakfediyordu; dinlendiği, gezinti yaptığı saatlerde de gelecek için mahfuz tuttuğu yayınları tasarlıyordu. Sürekli kaynama halinde olan bu hararetle düşünce hiç ara vermemekteydi. Yalnızca, münazarada keşfedilmiş ve edinilmiş bir yiğın argümanı akıldta tutmak ve sınıflandırmak için

insan hafızası yeterli olmayacağından, Proudhon notlar alıyor, tümdengelimlerinin yolunu çiziyor, nirengi noktalarını saptıyordu. Görünüşe göre, not defterleri ufak kâğıt parçalarıyla doluydu ve dosyalar içerisinde toplanmıştı.

Meselenin kesin hatlarıyla ortaya konulma sırası geldiğinde, hammaddesini önüne serer ve işe koyulurdu. Proudhon, onu özel hayatında tanımış olanlardan başkasının akıl erdiremeyeceği bir hızla yazardı. Düzelteler daha sonra gelirdi, çoğunlukla da yazım hatalarına ilişkin olanlar.

Çalışma yaşamının sonlarına doğru bir gün, Kadın üzerine yaptığı incelemelerini yeniden ele almaya ve Bayan J. L*** ve Bayan J. d'H***'nin onun öğretilerine yönelttiği saldırılara cevabını yayımlamaya da böyle karar verdi. Eser, *Pornokrasi* adını taşımaktaydı.

Polemikçi Proudhon, el yazmalarını yüreklilikle kaleme almaya başladı. Ancak sadece düşüncesi yürekliydi; bedeni ise bu savaşı yakında son noktaya götürecek hastalığın sert hücumlarıyla bükülmüştü.

Pornokrasi başlıklı eser, önceden tasarlanmış boyutunun ancak üçte birine ulaştı. Gerisi notlar halinde devam etti. Ne var ki bu notlar da, gelişigüzel düşülmüş ve çoğu da aforizmalar şeklinde olmalarına karşın bir hayli ilgi çekicidir. Sıralanmış ve gruplanışları ile Blaise Pascal'ın *Düşünceler*'ini ve hatta Goethe'nin *Epigramlar*'ını anımsatırlar. Hatta kim bilir belki de Epigramlar'ın sayfaları dikkatlice karıştırıldığında, Juralı düşünürün (Proudhon) kuramları ile Weimar şairinin (Goethe) dinsel ve toplumsal fikirler düzenine yaptığı akınlar arasında ilginç yakınlıklar keşfedebilecektir. Goethe'nin kafiyeli aforizmalarından birini, bilhassa -bugün söylendiği şekliyle- "yıkıcı" bir başlık altında, KATECHISMUS başlığı altında görmekteyiz. Özgün tercümesi şöyle:

ÖĞRETMEN: Düşün bakalım, çocuğum. Bütün bu mal

mülk nereden geliyor? Onları tek başına elde etmiş olamazsın.

ÇOCUK: Yo! Hepsini babamdan aldım.

ÖĞRETMEN: O bunları kimden almış?

ÇOCUK: Dedemden.

ÖĞRETMEN: Hadi ama! Peki ya deden onları kimden almış?

ÇOCUK: Almış işte.¹

Eğer bu nükteyi görseydi, Proudhon bunu *Mülkiyet* üzerine ilk *Etütler*'inin birinde epigraf olarak kullanırdı muhtemelen.

Bugün, elinizdeki çalışmayı seçkin yazarın bize vasiyet ettiği şekilde oluşturarak, üstadın bir kısmı tamamlanmış, diğer kısmı da taslak halinde kalmış bir eserini okura layıkıyla sunduğumuz kanısındayız. Ancak gerçek bir sanatçı olan Proudhon'un taslağı da bizatihi derin bir ilgi uyandırmakta. Taslak, bitmiş bölümlerle karşılaştırıldığında, kavrayışın, emeğin ve nihai sonucun bir manzarasını sunuyor; ayrıca, Eski Okul'da adet olduğu üzere, *opus operatum* ile beraber, *opus operans*'² gizleyen örtünün bir ucunu da bizim görmemiz için kaldırıyor. C. E.

1 GOETHE'NİN ESERLERİ. - Konu başlığından önce yer alan epigramlar: "Böyle bir eserini fazileti, derin bir düşüncenin dışavurumudur."

2 Türkçe Söyleyen Notu [T.S.N.]: *Lat. Opus operans*: Harekete geçen kişinin eylemi. *Opus operatum*: Gerçekleştirilmiş iş; sonuç. "*Opus operans* eylemin kendisidir, yani bir boğa ya da kuzunun kurban edilmesidir. (...) *Opus operatum* ise kurban edilmiş boğanın ya da kuzunun mevcut etidir." Akt: Beryl Smalley, *Studies in Medieval Thought and Learning From Abelard to Wyclif*, s.132.